

Veli-Matti Kärkkäinen

systemaattisen teologian professori

MIHIN MENEMME?

Pelastuksen suuntaviivat:
"Ojasta allikkoon—vai Radikaalia keskitietä"

Pelastuksen suuntaviitat

➡ **MIHIN** pelastutaan?

➡ **TAIVAASEEN!**

➡ **MISTÄ** pelastutaan?

➡ Synnistä ja tuomiosta!

➡ **MITEN** pelastutaan?

➡ Ristin kautta!

➡ **MIKÄ** pelastaa?

➡ Usko Kristukseen!

Ojasta allikkoon— vai Radikaalia keskitietä?

Kulturellis-uskonnollinen muutos

ENNEN

- Uskonto osa elämää
- Syyllisyydentunto
- Tuomio
- Yksilöihminen
- Tuonpuoleinen

NYT

- Uskonto erillään
- Mielekkyyys
- Kelpaavuus
- Yhteisö, maailma
- Tämänpuoleinen

KIRKKO "JÄLKIMAAAILMASSA"

- **YHTÄÄLTÄ: Uskonnollisuus**
ei ole hävinnyt vaan
pikemminkin vahvistuu
ainakin globaalisti
- Traditionaaliset,
konservatiiviset arvot
vahvistuvat
 - Kulttuurisodat
 - Kahtia jakautunut kirkko

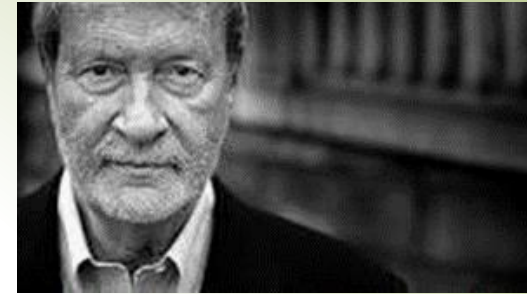
KIRKKO

"JÄLKIMAAAILMASSA":

- ➡ TOISAALTA: **Sekularismi** ja välinpitämättömyys kirkosta lisääntyy länsimailla
 - ➡ vrt. "Sekularisaatio"-teesi
- ➡ "**Jälkisekularismi**" ei irtaannukaan uskonnosta, vaikkakin uskoo toisin
 - ➡ "Uushenkisyys"

JÄLKISEKULARISMI

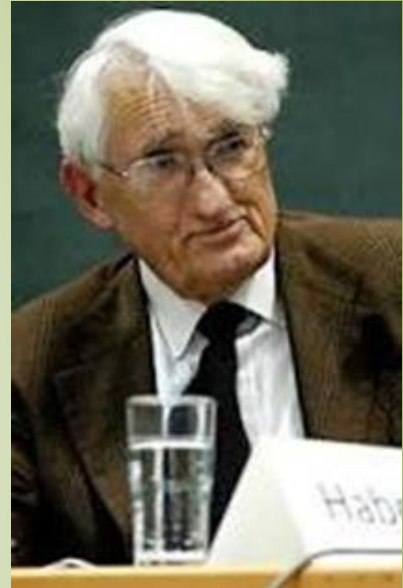
➤ **Gianni Vattimo**, *After Christianity*

➤ “Secular Transcendence”

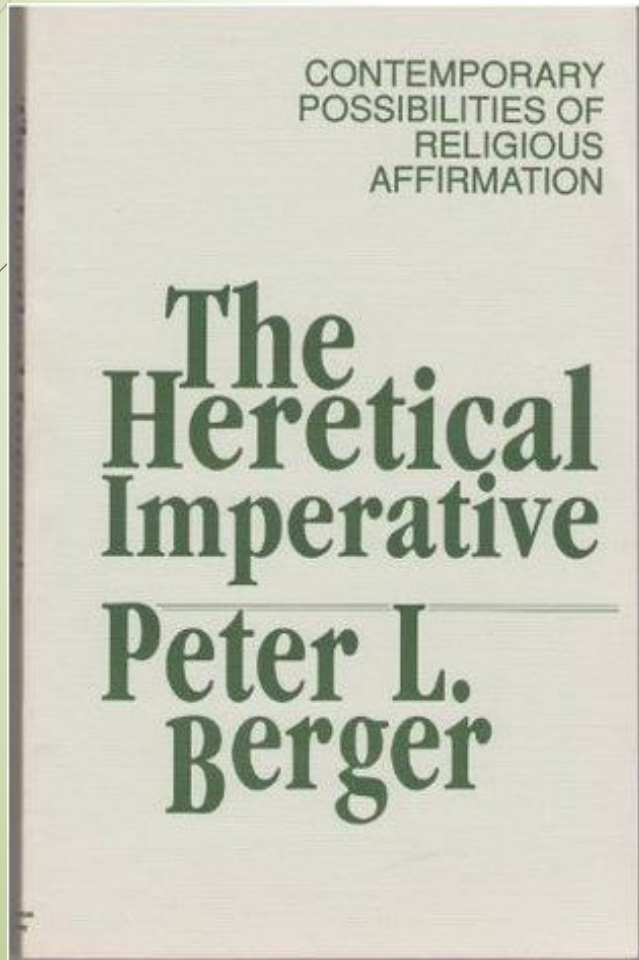
➤ **Jürgen Habermas**:

➤ Uskonnolliset symbolit sekulaarilla alueella

➤ **Antti Eskola**, *Vaikka en niin kuin kirkko opettaa*

Jokainen on oma hereetikkinsa!

Rohkea, innovatiivinen teologis- pastoraalinen pohdiskelu

Kirkon lyhdyn lahonneet osat uuteen uskoon

Huoltokorjaukset: Saarijärven kirkko halutaan pitää jatkossakin hyvässä kunnossa.

Saarijärvi
Mirja Laukka-Kukkonen

Saarijärven kirkon kupolin yläpuolella sijaitsevan lyhdyn lahonneet ja satasen kaurittamat ikkunoiden pokat kunnostetaan ja maalataan uudestaan.

Myös liki 40 metrin korkeudessa olevan lyhdyn kiinteiden puurakenteiden hiljälleivät maalit hiotaan ja pinnat huoltomaalataan.

Tämän huoltokorjauksen jälkeen kirkon ulkopuoli on käyty läpi. Viime kesänä kunnostettiin kuparin kupolin alapuoliset pino-osat. Mutta osia on huollettu parin viime vuoden aikana, Saarijärven seurakunnan kiinteistöistä vastaava **Keijo Sirosen** sanoo.

Huoltomaalauksia tehdään tarpeen tullen, mutta viimeksi koko kirkko maalattiin 18 vuotta sitten.

Huoltomaalaukset tehdään 12–15 vuoden välein tai tarvittaessa useammin. Kiinteistöjen kuntoa tarkkailaan koko ajan, Sirosen kertoo.

Lyhdyn päällä olevaa ristiä ja lyhdyn viiriasentoa ei tarvitse korjata.

Lyhty on hieman kallellaan, kun sitä katsoo vaikka seurakuntatalon suunnasta, Sirosen toteaa.

Korjauksen tarpeessa olevat ikkunapokat haettiin korjattavaksi nosturilla lähes 40 metrin korkeudesta. Kai Ahonen kuuvutti lyhdyn ikkunaristikon Paavo Kainulie.

Lyhdyn remonttiin on varattu 20 000 euron määräraha.

Saarijärven puukirkko rakennettiin vuosina 1846–49 kirkonrakentaja

Jaakko Kuorikosken johdolla. A.F. Grandstedtin tekemät pituusviikset oli tehty alun perin Luumäen kirkkoa varten.

Keijo Sirosen mukaan puusta

tehty rakennus on siitä kiitollinen, että sitä voi korjata.

Kirkossa on sähkölämmitys, mutta ei ilmastotietoa. Massiivipuusrakennus tasaa itseohjautuvasti

sisäilman kosteutta. Puurakennuksen hitilälämpö on pieni, ja rakennuksen elinkaaren aikana kuluu energiaa suhteellisen vähän. Lisäksi massiivipuuhengittää hyvin jalka jättämättä.

Kirkko on nyt punainen, mutta se on ollut myös valkoinen ja punaruskea.

Lyhty on kirkon ylin osa, joten siinä työskenteleminen vaatii hyvää hermoja ja tasapainoa.

Olemme tottuneet tekemään töitä. Ei huimaa, nosturilla ylös matkannut Kai Ahonen Sisä-Suomen Kattokieskus Oy:stä kertoo.

Saarijärven kirkon työntekijä poikkeaa kuitenkin tavallisesta arkipäivästä.

Alla harvoin eteen tulee tällaisia työmaita, Ahonen sanoo.

Kymppinostot Oy:n Tero Häkkinen ohjaili nosturitaottuneesta. Nosturilavan työntekijät pysyivät hyvin kyydissä, eikä laite osunut kirkon seinään.

Saarijärven seurakuntatalon salin ulkokatto korjattiin viime keväänä ja virastostilven vuoro on ensi vuonna. Keijo Sirosen vastaa myös Kinnulan seurakuntatalon julkisivu- ja uimahalliremontista.

4

ILTA-SANOMAT TORSTAINA 24. 6. 2021

ILTA-SANOMAT

PERUSTETTU 1932

Vastaava päätoimittaja: Johanna Lahti

Päätoimittaja: Ulla Appelsin

Toimituspäälliköt: Panu Karhunen, Sanna Mattila

PÄÄKIRJOITUS 24.6.2021

Rohkeasti kohti epävarmuutta

MISTÄ pelastetaan?

Synnistä ja tuomiosta!

Reinhold Niebuhr

➡ **“Original sin is the only empirically verified doctrine of the Christian faith”**

Ojasta allikkoon

PERINTEINEN KÄSITYS

- "kirjaimellinen" tulkinta
 - Genesis 3
 - Aatami ja Eeva
 - "paratiisi"
- perisyntioppi
- yksilökeskeinen

"MODERNI" VAIHTOEHTO

- Genesis 3 vain myytti
- jumaltietoisuuden tukahduttaminen
- pääpaino eettis-moraalisessa kehittämisessä

Radikaali keskitie

➤ Historiallis-kriittinen hermeneutiikka

- Genesis 3 "tosi myytti"
- Room. 5 ja "perisynti"
 - vrt. toiset aabrahamilaiset uskonnot

➤ Luonnontieteet ja evoluutioteoria

- Ihmiskunnan asteittainen kehitys
 - J. Polkinghorne: "lankeemus"-tulkinta
- Lankeemus ja kuolema
- "Sidottu ratkaisuvalta" ja aivotutkimus

Radikaali keskitie

- **Yksilöllinen ja yhteisöllinen**
 - Rakenteellinen synti
- **"Hengellinen" ja "maallinen" synti**
 - Ei vain teot vaan myös asenteet
 - Vrt. "lihan teot" ja "Hengen hedelmä"
- **SYNTI perimmäisenä ongelmana!!!**
 - "lankeemus" ja "perisynti" uudelleen sanoitettuna ei merkitse "oppien" hylkäämistä

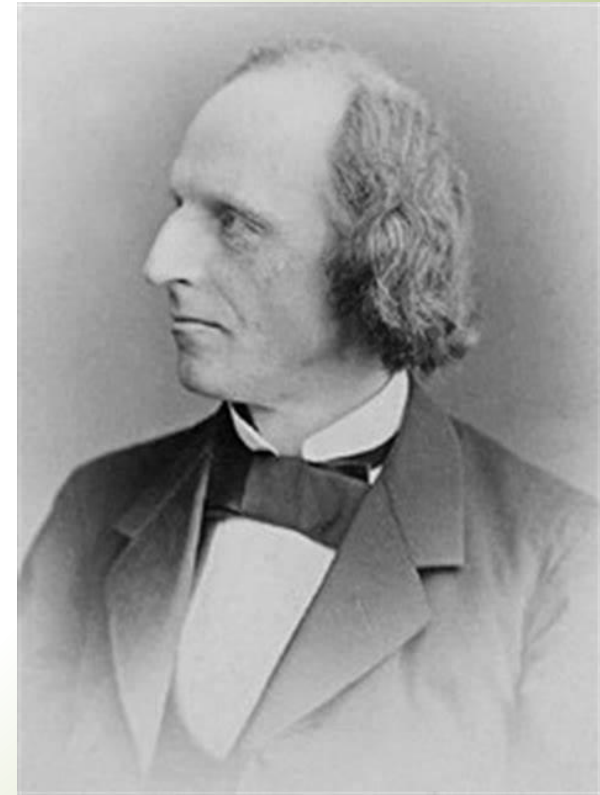
MITEN pelastetaan?

Ristin kautta!

Martin Kähler

- ➔ [Mark's Gospel is] "a passion narrative with an extended introduction."

Ojasta allikkoon

PERINTEINEN KÄSITYS

- Ristin kuolema ja kärsimys
- Tuomio ja kadotus
- Vihaisen Jumalan "lepyttäminen"
- Vain Jeesuksen viimeiset päivät ovat pelastavia

"MODERNI" VAIHTOEHTO

- Abelard: moraalis-eettinen esimerkki
- Schleiermacher: risti symboli epäitsekkyudesta
- Risti voimaannuttaa ja inspiroi rakkauden tekoihin

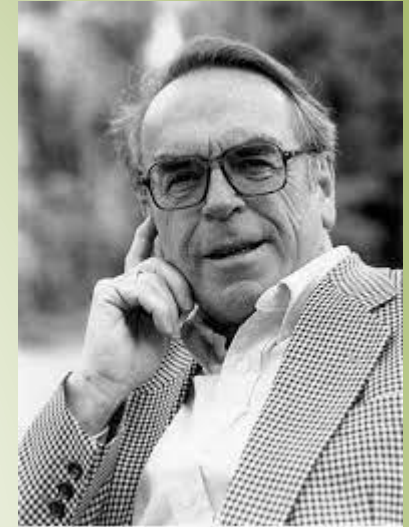
Radikaali keskitie

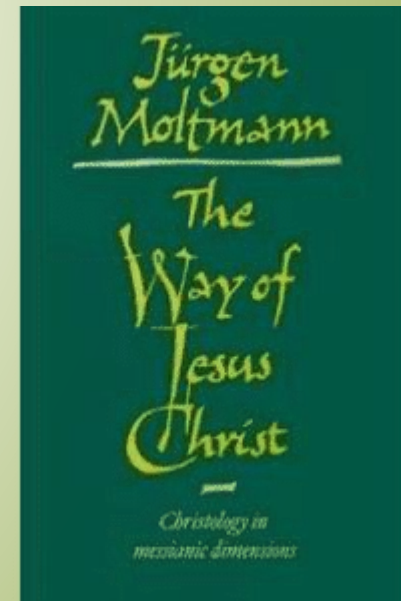
- **Koko Jeesuksen "historia" on pelastavaa ja voimaannuttavaa**

Jürgen Moltmann

Der Weg Jesu Christi

- Mitä uskontunnustuksista puuttuu?
- Mitä on näiden lauseiden välissä?
 - ”syntyi neitsyt Mariasta” ja
 - ”kärsi Pontius Pilatuksen aikana”
- ”**pilkku**” !!!
- Evankeliumit: suurin palstatila Jeesuksen maanpäälliselle palvelutehtävälle

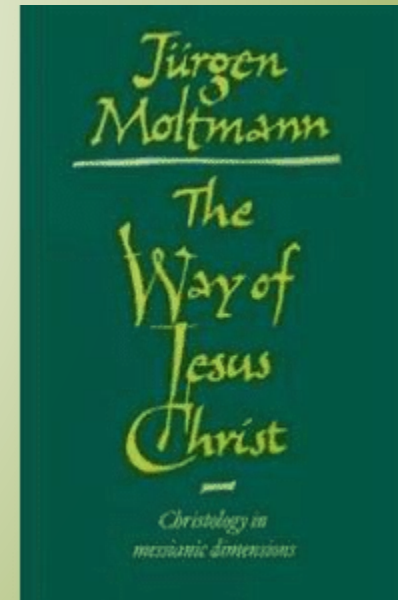
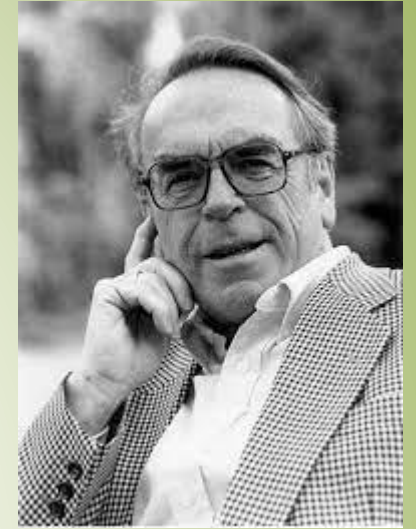
Jürgen Moltmann

Der Weg Jesu Christi

["conceived by the Holy Spirit, born of the virgin Mary"]

- **Baptized by John the Baptist,
filled with the Holy Spirit:
to preach the kingdom of God to the poor,
to heal the sick,
to receive those who have been cast out,
to revive Israel for the salvation of the nations, and
to have mercy upon all people.**

["...suffered under Pontius Pilate..."]

Radikaali keskitie

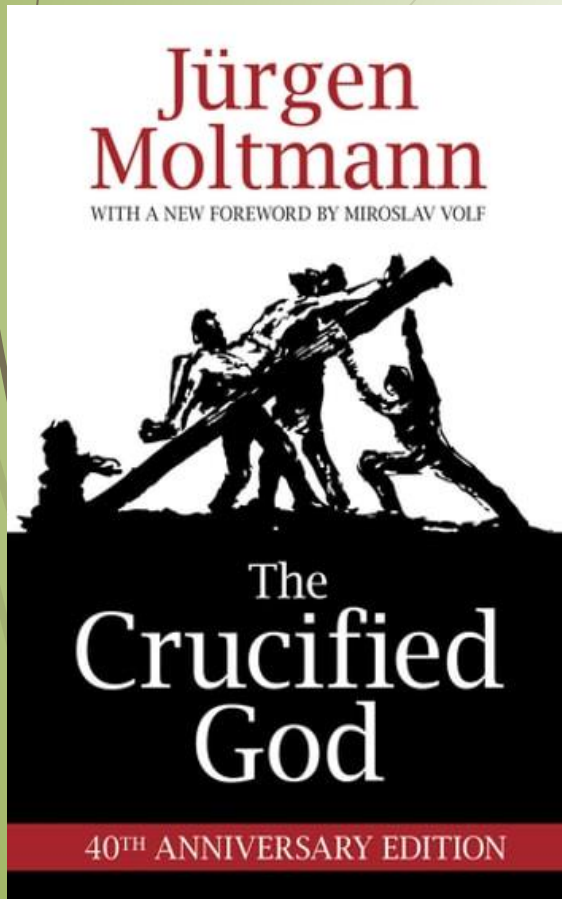
- Koko Jeesuksen "historia"—sekä elämä että kuolema—on pelastavaa ja voimaannuttavaa
- "Kehdosta hautaan": PALVELUTEHTÄVÄ ...
kärsimys ja risti... YLÖSNOUSEMUS...
TAIVAASEENASTUMINEN ... HELLUNTAIN
HENGEN VUODATUS

Radikaali keskitie

- **Inkarnaation "syy":** Syntiinlankeemus?
- **Moltmann:** "occasion" vs. "reason"
- **Irenaeus:** Rekapitulaatio teoria

Radikaali keskitie

- Sovitus kolmiyhteisen Jumalan "yhteistyö"
- Moltmann, *Der gekreuzigte Gott*
- Risti ja väkivalta
- Naisteologien oikeutettu kritiikki

MIKÄ pelastaa?

Usko Kristukseen!

Pelastustie

**Ei koske
kirkossa asioivia**

Ojasta allikkoon

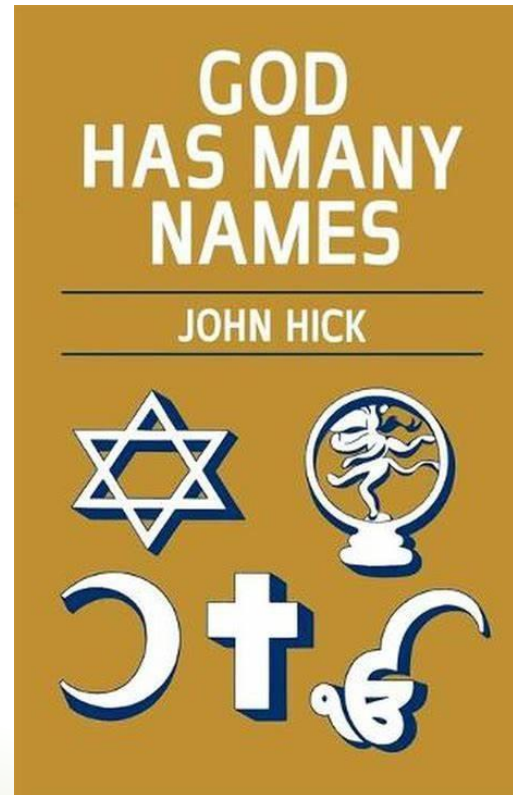
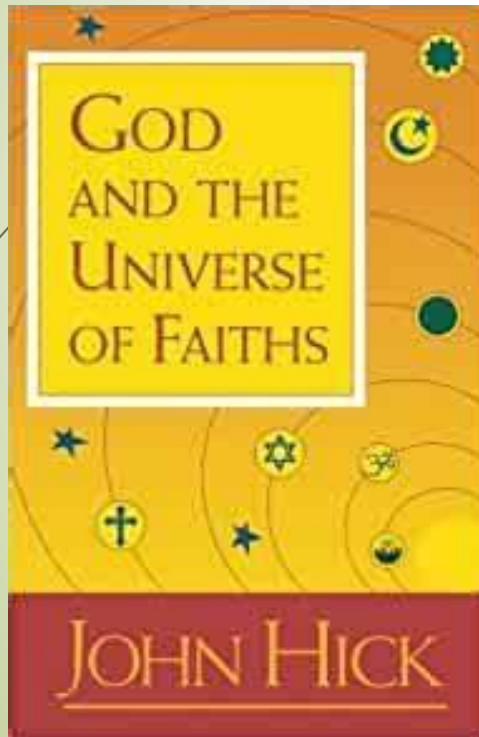

PERINTEINEN EKSKLUSIVISMI "NAIVI" PLURALISMI

- Kirkon jäsenyys
- Usko Jeesukseen
- [Vain] Kristinusko pelastava

- [pluralism vs. plurality]
- Uskontojen samanlaisuus
- Millään uskonnolla ei pääsyä totuuteen
- Opilliset erot toisarvoisia

John Hick

Radikaali keskitie

Vatikaani II:n INKLUSIVISMI

- ➡ **contra PLURALISMI: vain Jeesus pelastaja**
- ➡ **contra EKSKLUSIVISMI: pelastuksen mahdollisuus niillekin, jotka eivät tunne Jeesusta**
 - ➡ 2 ehtoa: oman uskonnon ja etiikan seuraaminen
 - ➡ Vain (katolisessa) kirkossa pelastuksen "täyteys"

Radikaali keskitie

Vatikaani II:n INKLUSIVISMI

➡ *contra* PLURALISMI:

- ➡ Lähetystyön ja evankelioinnin välttämättömyys
- ➡ Kristinuskon erityinen identiteetti
- ➡ Massiivinen sosiaalinen panostus

Lumen Gentium

#14: Nojautuen Pyhään kirjaan ja traditioon se opettaa, että tämä pyhiinvaeltava Kirkko on välttämätön pelastukseen...Tästä syystä eivät sellaiset ihmiset voi pelastua, jotka huolimatta siitä, että tietävät Jumalan perustaneen Jeesuksen Kristuksen kautta katolisen kirkon autuuteen välttämättömänä, eivät kuitenkaan tahdo siihen liittyä tai siinä pysyä...

#15 Kirkko tietää, että sillä on monia siteitä niihin, jotka ovat kastettuja ja kantavat kristityn kunnianimeä, mutta eivät tunnusta täydellistä uskoa tai eivät ole säilyttäneet elämän ja sakramenttien yhteyttä siihen Pietarin seuraajan alaisuudessa...

Lumen Gentium

#16 Lopuksi ne, jotka eivät vielä ole ottaneet vastaan evankeliumia, ovat monella eri tavalla suhteessa Jumalan kansaan...Ne, jotka ilman omaa syytään eivät tunne Kristuksen evankeliumia eivätkä hänen Kirkkoaan, mutta etsivät Jumalaa vilpittömin sydämin ja armon vaikutuksen alaisina koettavat teoilla täyttää hänen tahtoaan, jonka he tuntevat omantunnon äänestä, voivat saavuttaa iankaikkisen pelastuksen. Jumalallinen kaitselmus ei kiellä autuuteen välttämätöntä apua niiltäkään, jotka ilman omaa syytään eivät vielä ole päässeet Jumalan nimenomaiseen tuntemiseen, mutta kuitenkin jumalallisen armon avulla ponnistelevat saavuttaakseen oikeudenmukaisen elämän. Sitä hyvää ja totta, mikä heidän keskuudessaan esiintyy, Kirkko pitää arvossa ikään kuin valmistuksena evankeliumiin ja hänen antamanaan lahjana, joka valaisee jokaisen ihmisen, jotta tämä lopulta saisi elämän.

Gaudium et Spes

#22: Tämä [pelastuksen mahdollisuus] ei koske ainoastaan kristittyjä, vaan kaikkia ihmisiä, joilla on hyvä tahto ja joiden sydämessä armo työskentelee näkymättömällä tavalla. Kristushan on kuollut kaikkien puolesta ja ihmisen lopullinen kutsumus on itse asiassa yksi ainoa, nimittäin jumalallinen. Sen vuoksi meidän on pidettävä kiinni siitä, että Pyhä Henki tarjoaa kaikille mahdollisuuden jollakin Jumalan tuntemalla tavalla yhdistyä tähän pääsiäisen salaisuuteen.

Lumen Gentium

#17 ...“Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni...”...Tämän Kristuksen juhlallisen käskyn julistaa pelastavaa totuutta Kirkko on saanut apostoleilta ja sitä on noudatettava aina maan ääriin saakka...ja lähettää lakkaamatta sananviejä, kunnes uudet kirkot ovat täysin vakiintuneet ja kykenevät itsekin jatkamaan evankeliumin julistamista.

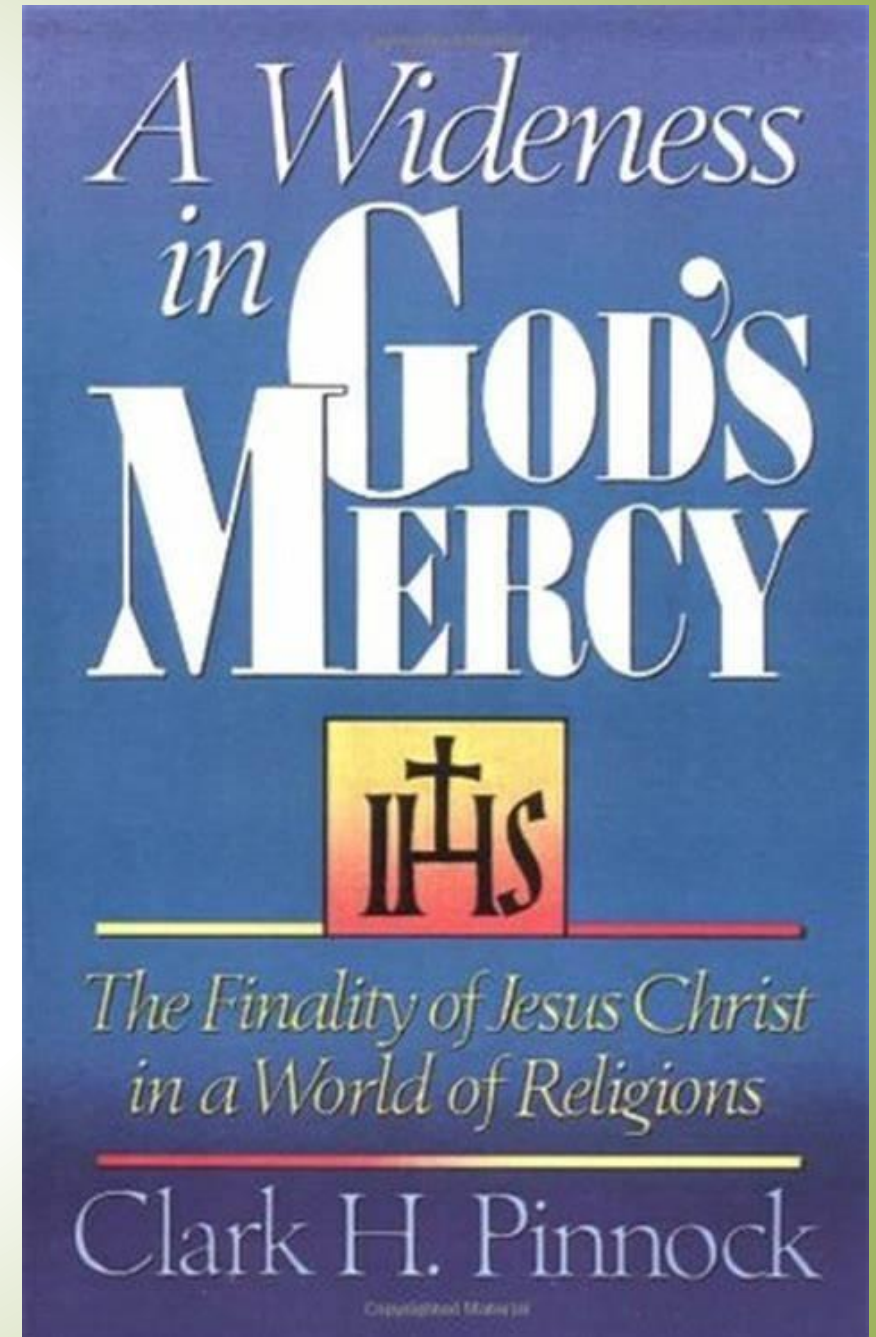
Radikaali keskitie

➡ **Toivorikas Inklusivismi**

Clark Pinnock

"Optimism of Salvation"

Radikaali keskitie

TOIVORIKAS INKLUSIVISMI

➤ *Contra* EKSKLUSIVISMI

- Jumalan rakkauden, armon laajuus?
- Sovitustyön laajuus?
- Jumalan oikeudenmukaisuus?

➤ *Contra* PLURALISMI

- Kristillisen opin rooli?
- Kristinuskon ideniteetti?
- Suvaitsevaisuus?
- Missionaarisuus?

Radikaali keskitie

TOIVORIKAS INKLUSIVISMI

➡ ***contra* UNIVERSALISMI:**

- ➡ **Toiveen ja varmuuden ero?**
- ➡ **Kristillisen tradition syvä varauksellisuus?**
- ➡ **Oikeudenmukaisuuden vaatimus?**

Radikaali keskitie

TOIVORIKAS INKLUSIVISMI

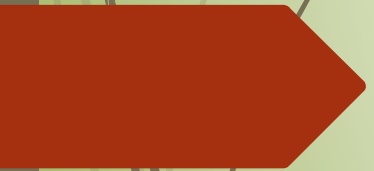
- Mitä se siis on?
 - Varovaisempi **optimismi** kuin Vatikaani II:ssa
 - Toive ja rukous hyvin monien pelastumiseksi

Donald Bloesch

**"Divine
Perseverance"**

Miksi ja miten puhua
taivaasta pelastuksen
päämääränä tämän ajan
ihmisille – vai puhuakko
ollenkaan?

MIHIN pelastetaan?

Taivaaseen!

Ojasta allikkoon

"SWEET BYE AND BYE"

- Sielun pelastus
- "Taivaskaipuu"
- "Hengellisyys"
- Ihmiskeskeisyys
- "Apokalyptinen" pako

"NON-ESCHATOLOGICAL"

Maailmanloppu lähestyy: milloin se tapahtuu ja miksi?

Ojasta allikkoon

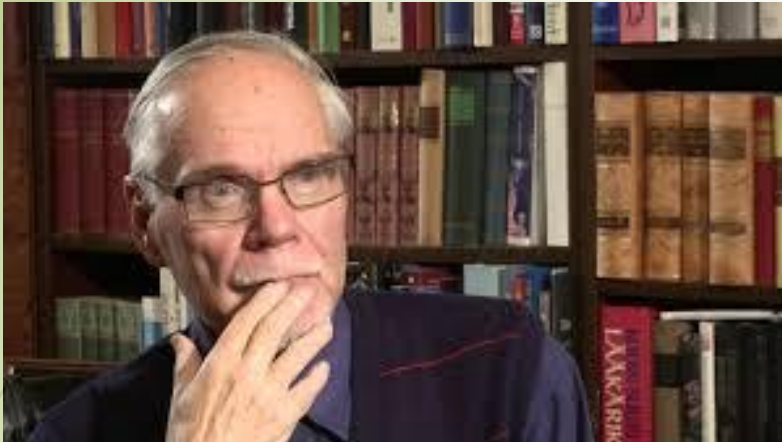

"SWEET BYE AND BYE"

- Sielun pelastus
- "Taivaskaipuu"
- "Hengellisyys"
- Ihmiskeskeisyys
- "Apokalyptinen" pako
- "Kaikki palaa"

"NON-ESCHATOLOGICAL"

- Tuonpuoleisuus vain myytti
- Jeesuksen etiikka mutta ei eskatologista odotusta
- Teologinen "ateismi", "naturalismi"

”Kulttuurikristillisuus”

Heikki Räisänen

Arvostaa kristillistä perintöä ja kamppailee sen kanssa, mutta ei pidä välttämättä kirkon oppia totena tai ainakaan (ainoana) oikeana

➡ Esim. kuolemanjälkeinen elämä

Ojasta allikkoon

"SWEET BYE AND BYE"

- Sielun pelastus
- "Taivaskaipuu"
- "Hengellisyys"
- Ihmiskeskeisyys
- "Apokalyptinen" pako

"NON-ESCHATOLOGICAL"

- Tuonpuoleisuus vain myytti
- Jeesuksen etiikka mutta ei eskatologista odotusta
- Uskonnollinen "ateismi" ja "naturalismi"
- **Eskatologian karttaminen**

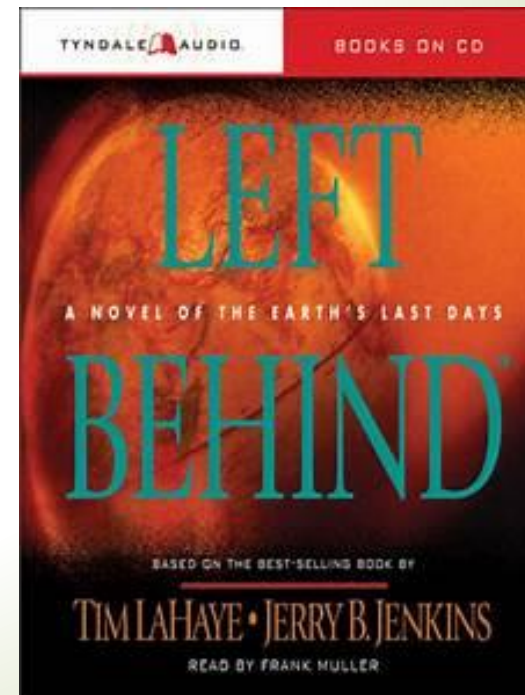
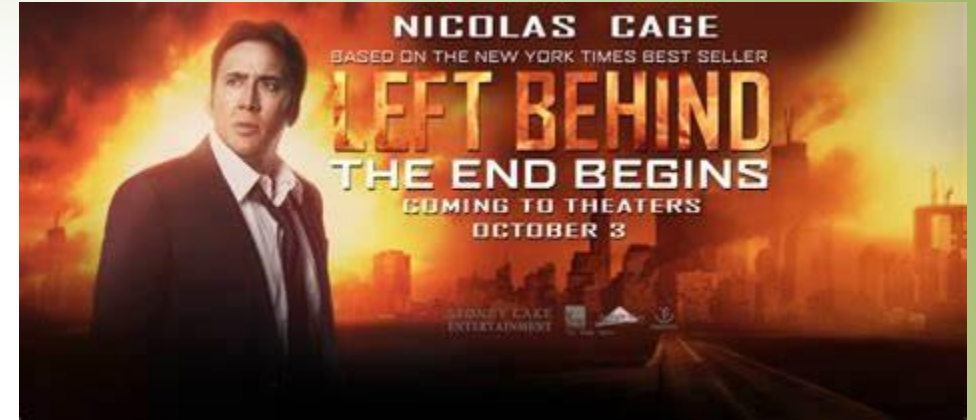

Eskatologian karttaminen

- ➡ Mahdoton tehtävä?
- ➡ Irrelevantti?
- ➡ Vahingollinen?
- ➡ **“Harhaoppisten harrastus”?**

Fundamentalismi

Tim LaHaey

Ojasta allikkoon

"SWEET BYE AND BYE"

- Sielun pelastus
- "Taivaskaipuu"
- "Hengellisyys"
- Ihmiskeskeisyys
- "Apokalyptinen" pako

"NON-ESCHATOLOGICAL"

- Tuonpuoleisuus vain myytti
- Jeesuksen etiikka mutta ei eskatologista odotusta
- Uskonnollinen "ateismi" ja "naturalismi"
- Eskatologian karttaminen
- **Luterilainen eskatologia?**

Luterilainen eskatologia?

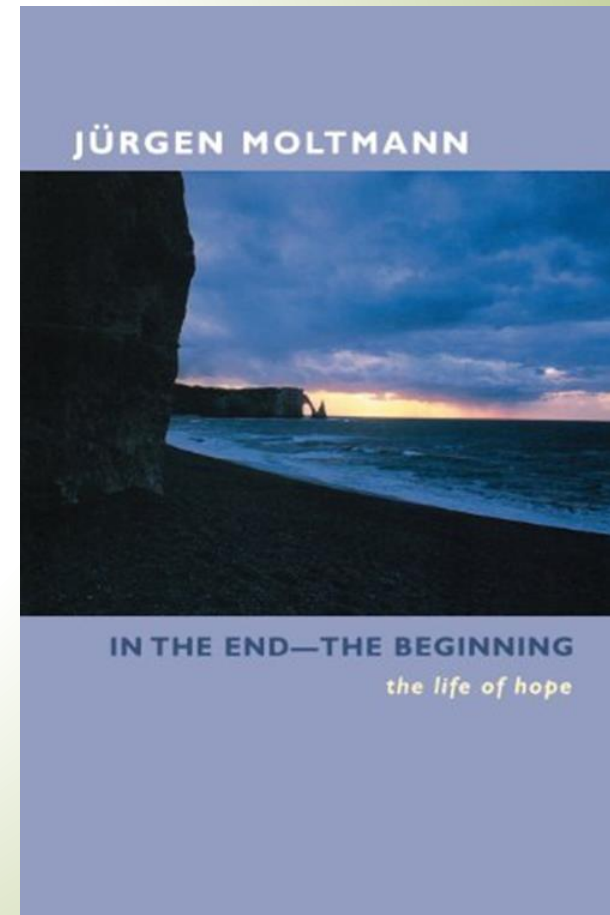

- Varauksellinen, vierastava asenne
- "milleanialismin" tuomitseminen (CA #17)
- "psss...Ei puhuta siitä..."
- **Pannenberg** poikkeus sääntöön!

Radikaali keskitie

➡ Eskatologia on "loppu" ja "alku"

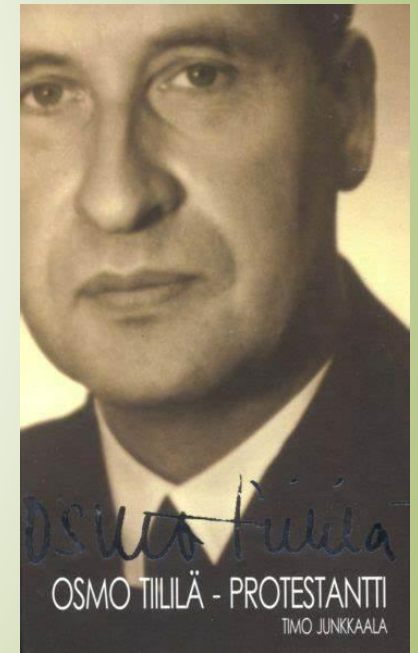

Radikaali keskitie

Kuoleman teologia

- Kuoleman välttämättömyys, mutta ei ihannointi
- Synti ja kuolema
- Kristillinen toivo

- Osmo Tiililä: "Kirkko on sen tähden että täällä kuollaan"

Radikaali keskitie

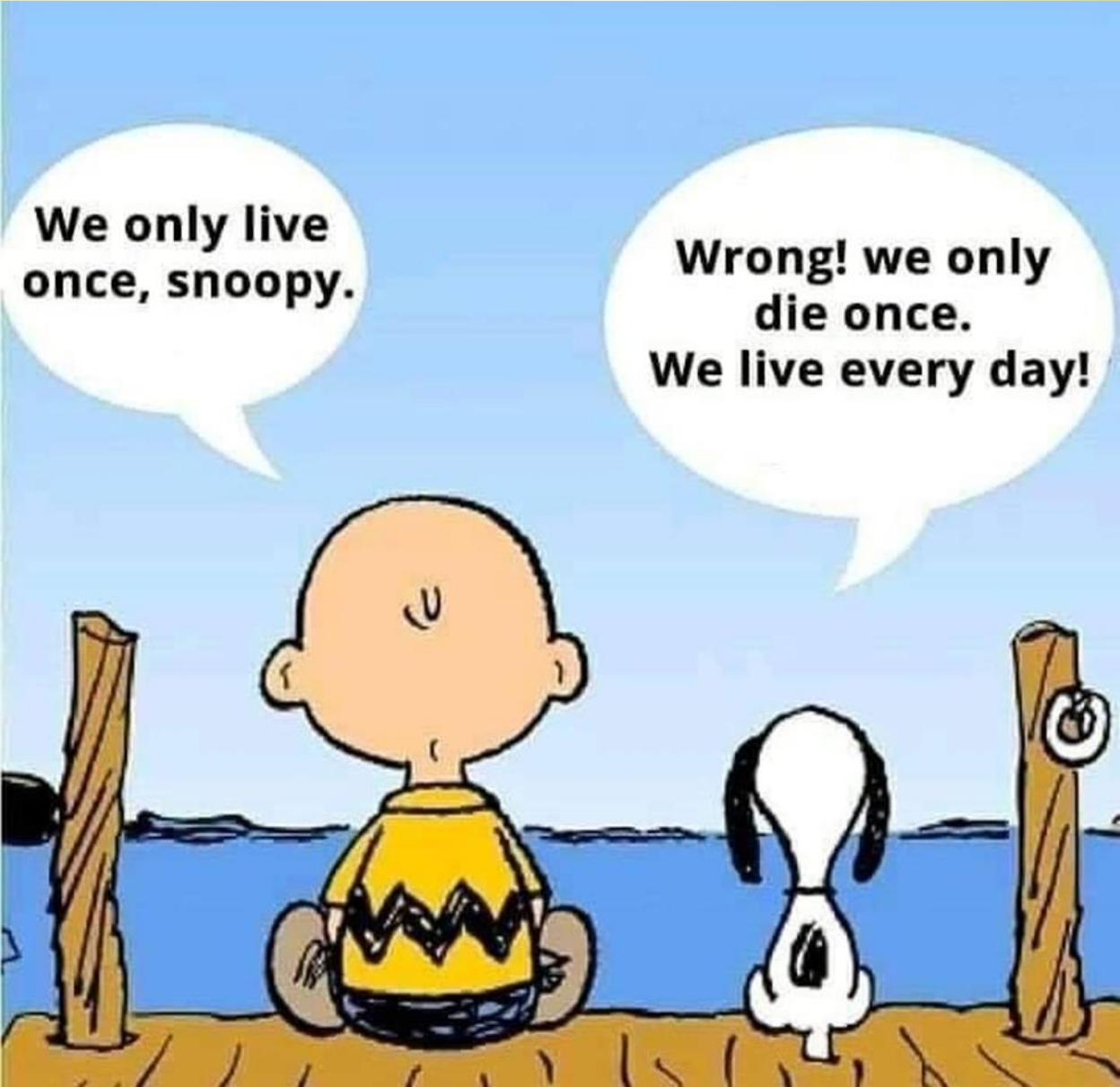
- Pelastuksen toivo kantaa kuolemassa—ja elämässä
- Toivo **Ei** ole
 - Ooppiumia kansalle
 - ”Henkistä heikkoutta”
 - Exit—mentaliteettia

**Uskalla
elää.**

**Ja
kuolla.**

Uskon asialla

Kirkkovantaalla.fi

**We only live
once, snoopy.**

**Wrong! we only
die once.
We live every day!**

Radikaali keskitie

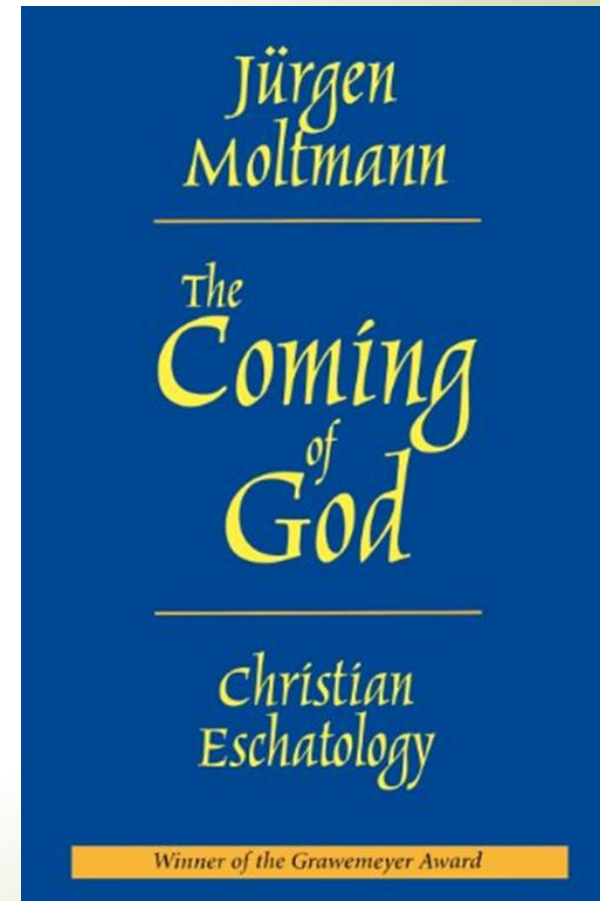
► Kaiken kattava toivo

True hope must be universal, because its healing future embraces every individual and the whole universe. If we were to surrender hope for as much as one single creature, for us God would not be God.

Kaiken kattava toivo

- Yksilö
- Historia
- Kosmos
- Jumala

Radikaali keskitie

Kaikenkattava pelastustoivo

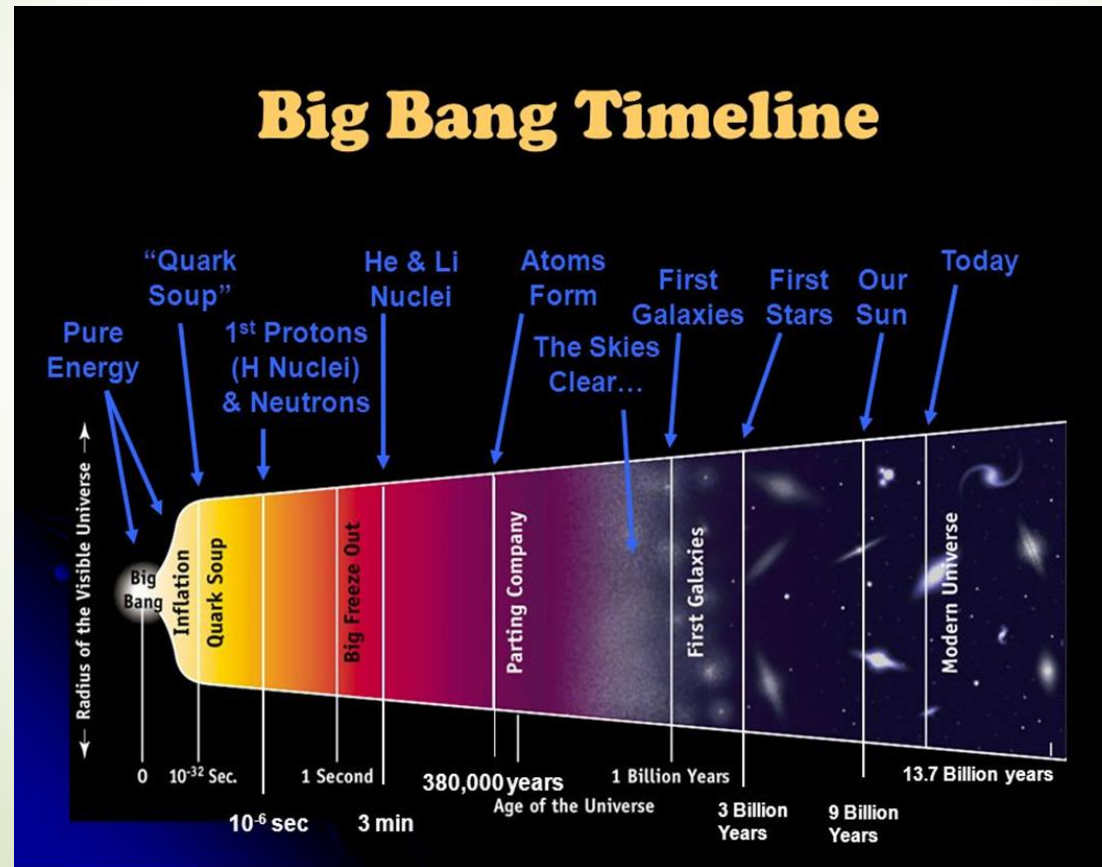
- Tulevaisuuden toivo ja voimaantuminen nyt
- Yksilö ja koko ihmiskunta
- Tuonpuoleinen ja tämänpuoleinen
- "Hengellinen" ja "maallinen"
- **Uusi taivas ja uusi maa!!!**

Radikaali keskitie

- ➡ **Uusi taivas ja uusi maa!**
 - ➡ Ihmiskunnan toivo
 - ➡ Luomakunnan toivo
 - ➡ Kosmoksen toivo
- ➡ Toivo ja **luonnontieteet**

Evoluutio ja "tulevaisuus" luonnontieteiden valossa

Evoluutio ja "tulevaisuus" luonnontieteiden valossa

- Jopa 2 triljoonaa aurinkokuntaa (10-100mrd planettaa kussakin)
- Kosmologia: **"Alku"**
 - n. 13.7 mrd v. sitten: alkuräjähdys
 - Maapallomme n. 4 mrd v.
 - Ihminen n. 50,00-200.000 v.

Evoluutio ja "tulevaisuus" luonnontieteiden valossa

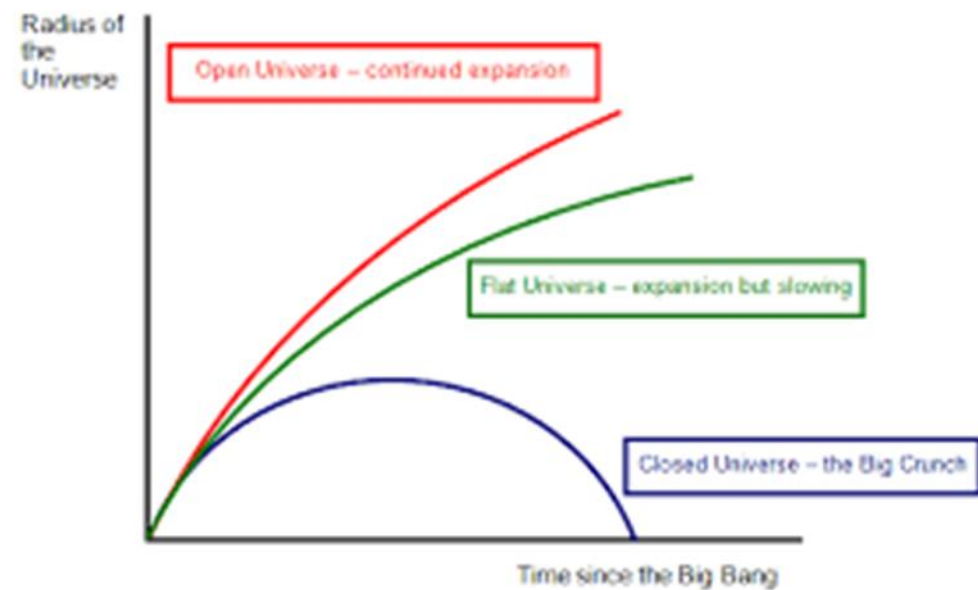

- Kosmologia: **"Loppu"**
 - Maapallomme: n. 4 mrd
 - Ihmiselämä paljon ennen sitä
 - "Valot sammuvat" 50-100 mrd v
 - Kaiken loppu n. 100 tr. v

Tulevaisuus ja luonnontieteet

**Kaikki päättyy,
tuhoutuu... "tyhjiys"**

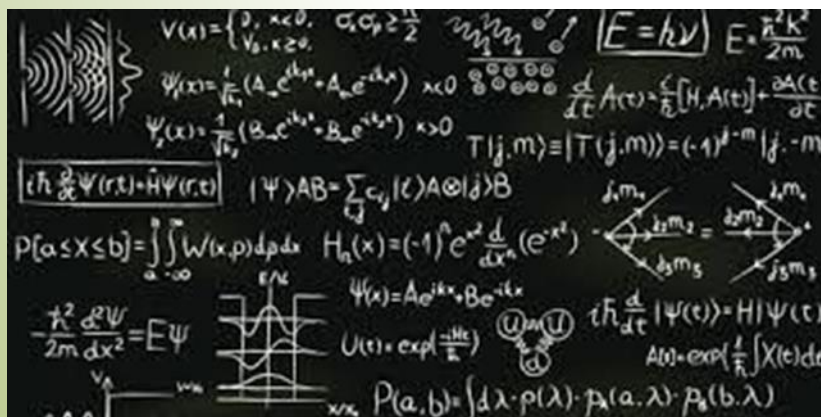
- Kolme vaihtoehtoa
 - Suljettu universumi: "kuihtuu kokoon"
 - Avoin universumi: "ääretön laajeneminen"
 - Tasainen universumi: sama kuin edellinen

Luonnontieteiden haaste teologialle

TIETEET

- äärettömän pitkä aika
- ”luonnollinen” prosessi
- ”tyhjiys”, olemattomuus
- toivottomuus

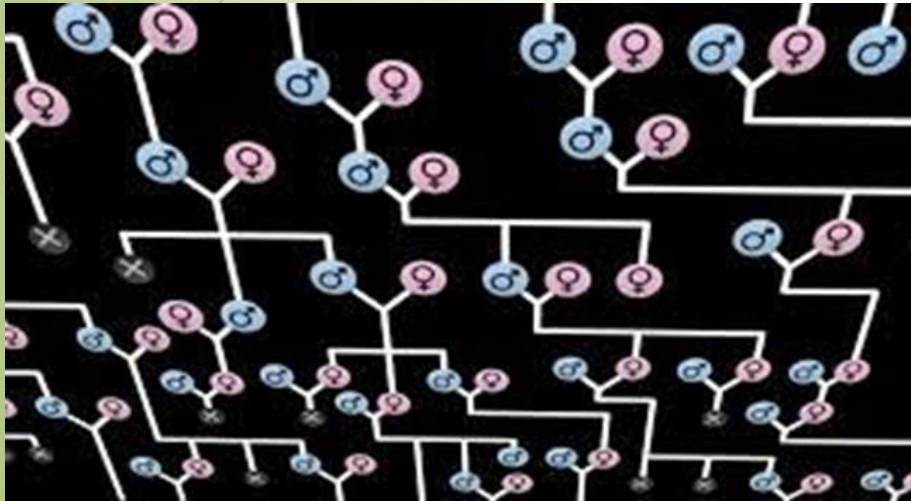

TEOLOGIA

- ”katastrofinen” loppu
- Jumalan Valtakunnan tulo
- uusi taivas ja uusi maa
- toivo

Teologian/kirkon mahdollisuudet tieteen edessä

➤ KIELTÄMINEN

➤ vrt. Kreationismi

➤ VÄLINPITÄMÄTTÖMYYS

➤ AKKOMMODAATIO

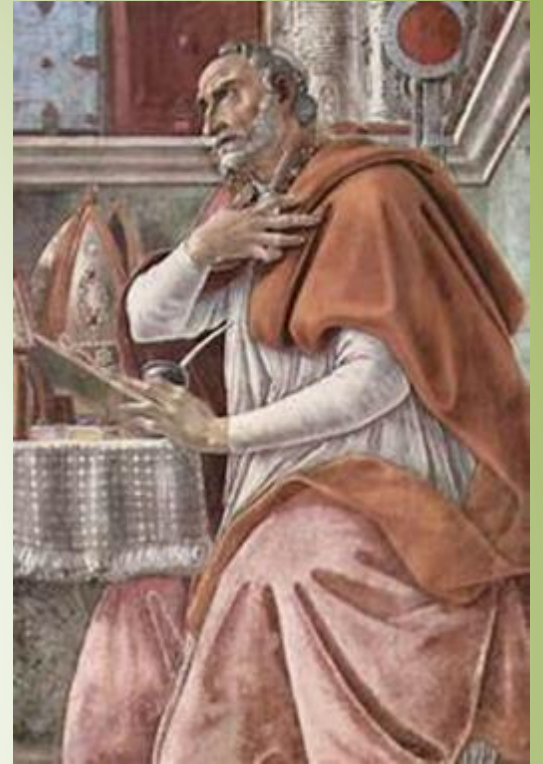
➤ KRIITTINEN-RAKENTAVA VUOROPUHELU

➤ Tieteen haasteet teologialle

➤ Teologian haasteet tieteelle

Iankaikkinen elämä

- Aika on "luotu" (Augustinos)
- **Iankaikkisuus**
 - El: ajattomuuta
 - EIKÄ: loppumatonta aikaa
- Iankaikkisuus ei tuhoa luotua vaan täydellistää
 - Dynaaminen jatkuvuus nykyelämän ja iankaikkisuuden välillä

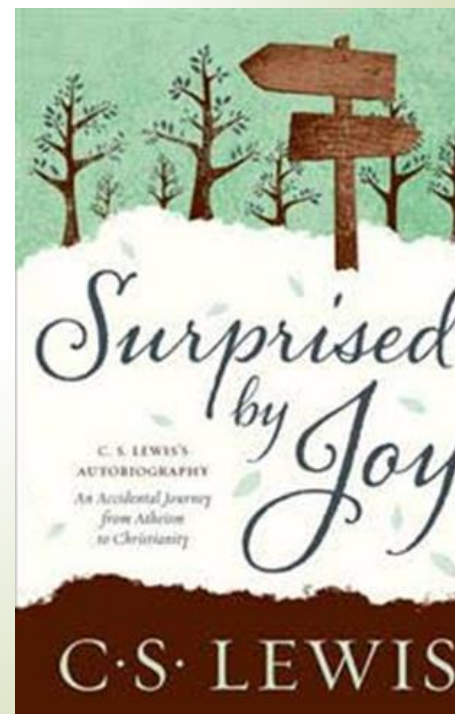
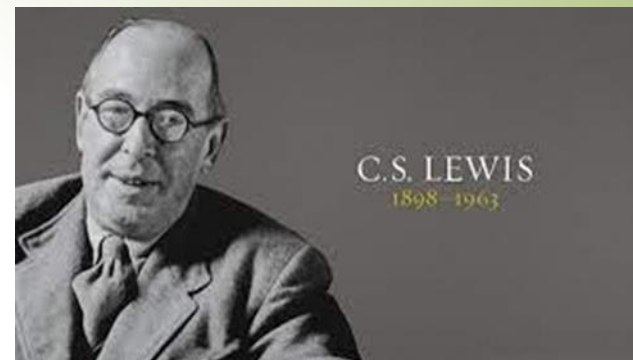
Iankaikkinen elämä

- **Iankaikkisuus**: ajan, luomakunnan odotuksen täyttyminen
 - Kun aika "loppuu", iankaikkisuus "omaksuu" sen itseensä
- Siksi **tuomio**: vain "pyhä" voi kestää Jumalan iankaikkisuutta

Taivas ja kristillinen traditio

- Symbolinen, metaforinen kieli
- "Pyhä" mielikuvitus
- **"Joy is the serious business of heaven"**

Taivas, nykyteologia ja tieteet

➡ **Nykyteologia
sivuuttanut aiheen
lähes kokonaan**

Theologische Realenzyklopädie

Taivas, nykyteologia ja tieteet

➡ **Taivaan
"tämänpuoleistaminen"**

The Domestication of
Transcendence

WILLIAM C. PLACHER

*How Modern Thinking
about God Went Wrong*

Taivas: Radikaali keskitie

➤ *contra*

➤ **Traditio: liian "hengellinen", tuonpuoleinen**

➤ **Nykyteologia: liian "maallinen"**

➤ **taivaan lisäarvo?**

➤ **Ruumiin ylösnousemus**

➤ **Taivas ei voi olla "henkinen", "hengellinen"**

➤ **Taivaan "olosuhteiden" täytyy mahdollistaa "embodiment"**

➤ **Lisätehtävä teologialle: persoonan identiteetin säilyttäminen**

Taivas: Radikaali keskitie

- Jatkuvuuden ja epäjatkuvuuden dynamiikka:
 - **"Uudet taivaat ja uusi maa"**
 - tarpeeksi "uusi" ollakseen kiinnostava
 - tarpeeksi "vanha" salliakseen ylösnousemus ruumiin
- Jatkuva kehitys ja "kasvu" mahdollista...
- Suurin haaste teologialle: kosmoksen kokoinen taivas!

Teologian panokset eskatologiassa

- Kristillisen uskon ja toivon todenmukaisuuden osoittaminen

C. S. Lewis

“Christianity, if false, is of no importance, and if true, of infinite importance. The only thing it cannot be is moderately important.”

Teologian panokset eskatologiassa

- Kristillisen uskon ja toivon todenmukaisuuden osoittaminen
- Jos elämä päättyy fyysiseen kuolemaan, kristillinen usko on historian suurimpia väärennöksiä ja myyttejä
- Jos Jumala ei tuokaan vanhurskautta, rauhaa ja iloa, se on suurin pettymys uskontojen historiassa

Eskatologian ohittamisen hinta

- Jumalan kuvaksi luodun ihmisen "jumalakaipuun" sivuuttaminen

C. S. Lewis

**“The fact that our heart
yearns for something
Earth can't supply is proof
that Heaven must be our
home.”**

Eskatologian ohittamisen hinta

- Jumalan kuvaksi luodun ihmisen "jumalakaipuun" sivuuttaminen
- "Maailmoita syleilevän" toivon kutistaminen yksilön hartauden harjoittamiseksi
- "Hurskaan mielikuvituksen" vaimentaminen

Blaise Pascal

Vedonlyönti”

- Jos Jumala on olemassa, ihminen saa äärettömän määrän hyvää
- Jos Jumalaa ei ole olemassa, ihminen ei menetä mitään (tai ainoastaan suhteellisen pienen, äärellisen määrän)

Radikaali keskitie

Eskatologinen pelastuksen toivo

- ...voimistaa ja voimaannuttaa, eikä lamaannuta
 - sosiaalista vastuuta
 - ympäristöstä huolehtimisesta
 - tämän päivän velvollisuuksista huolehtimista
- ...varjelee yksipuolisesta vain tähän maailmaan satsaamisesta
- ...jumalan valtakunnan tulemisesta alkaa jo maan päällä
 - „,ja täydellistyy vasta iankaikkisuudessa

C. S. Lewis

“Aim at heaven and you will get earth thrown in. Aim at earth and you get neither.”

Radikaali keskitie

- Tämän päivän velvollisuuksien ja tulevaisuuden odotuksen välillä
- Yksilöihmisen ja ihmiskunnan toivon välillä
- Ihmisen ja luonnon toivon välillä

Siis: MIHIN MENEMME?

Pelastuksen suuntaviivat:
"Ojasta allikkoon—vai Radikaalia keskitietä"